

מראי מקומות- זבחים צ"ו

שם בליעות (דלא כמש"כ רש"י). אבל אין שייך לעשות כן אא"כ מוציא הבליעות, וזה אין שייך אא"כ החזירו לכבשן. וא"כ י"ל דשפיר הק' הגמ', אם אמרי' דאין עושין כבשונות בירושלים, א"כ לא יהי' יכול להשתמש בהכלי חרס עוד כיון דבישל בו פעם א', ועי"ז יהי' צריך להיות אשפתות בעזרה. אלא דהק' ע"ז מהמשך הגמ', דהק' דאם שייך היסק מבפנים, א"כ למה לא הי' שייך שיהי' התנור של הקדש נעשה מחרס, ולכאור' משמע מזה דהיכא דאין שום בליעות שוב אין מצות שבירת כלי חרס בכלל, וע"ש מה שהאריך עוד בזה. וע"ע באילת השחר דתי' קו' הגרי"ז באו"א קצת, דלעולם חפצא של מצות שבירת כלי חרס הוא כדי שלא יוכלו להשתמש עם כלי שיש בו בליעה, וא"כ אין הסקתו אופן לפטור עצמו מחיוב שבירה, אלא אדרבה, קיום הוא של מצות שבירה. וא"כ שפיר הק' הגמ', למה צריך לשוברו, הרי יכול להסיקו בכבשן ובכך תצא הבליעה ממנו, ומשני דאין עושין כבשונות בירושלים. וע"ז הק' דגם כששוברו בעזרה הוא עושה אשפתות בעזרה, ומ"מ עושין כן משום שזהו המצוה, וא"כ כמו כן בכבשונות יכול להוציא הבליעות שכן הוא המצוה.

(ה) **שברי כלי חרס נבלעין במקומן- ע' בתוס' ישנים (יומא כא.) שכ' דאף דשבירתן הי' צריך להיות במקום קדוש, אבל לא ידעי' מקרא מהכ"ת דלאחר שבירתן גם אין יכול להוציאם מהעזרה. וע"ע בריטב"א שם דכ' דגמרא גמירי לה דאין להוציאן לאחר שבירתן. וע' באילת השחר שכ' דלכאור' קבלה היתה בידם שיהי' לעולם כן, ולא דלמעשה כך הי', דאל"כ מה יהי' התירן לשבור הכלי חרס, מנין שיהיו נבלעין עכשיו במקומן, והא**

אין עושין אשפתות בעזרה [ואולי יש לדחות, דכלי חרס שבור אחד אינו נחשב אשפה, ולכן הי' מותר לשבור כל א', דלא יהי' כאן אלא כלי א', וכיון שזה נבלע, גם הי' יכול לשבור הכלי אח"ז, וכו', וע"ע בזה]. עוד העיר דלכאור'

(א) **אמאי ישברו, נהדרינהו לכבשונות- ויש לעי', מה הק' הגמ', הרי כבר אמרנו דיש לחוש שמא חיים עליהו דמתברי. וע' בחי' ר' דוד (פסחים ל:) דהעיר כן, ותי' דהמציאות הוא דבכבשונות לא פקעי.**

(ב) **לפ שאין עושין כבשונות בירושלים- הק' האילת השחר, למה צריך להחזירן לכבשונות דוקא בירושלים, ותי' דאולי צריך לעשותו דוקא בעזרה, דכל הוצאת בליעת חטאת מכלי צריך להיות דוקא בעזרה.**

(ג) **וכי עושין אשפתות בעזרה- כ' האילת השחר דמשמע דדין דאורייתא הוא, וצ"ל שהוא משום מורא מקדש, וכמו שאין נכנסין בעזרה במקלו ופונדתו.**

(ד) **וכי עושין אשפתות בעזרה- תמה הגרי"ז על הרמב"ם (מעה"ק ח', י"ד, ד"ה והנה בזבחים), לכאור' אינו מובן קו' הגמ', הלא שבירת כלי חרס מצוה היא, והתורה אמרה דצריך להיות שבירת כלי חרס במקום קדוש, וא"כ מה שייך להק' וכי עושין אשפתות בעזרה. ואי"ז דומה למה דאמרי' דאין עושין כבשונות בירושלים, דשם הרי לא אמרה תורה דצריך להחזירן לכבשונות, רק אנו מעצמנו אומרים לעשות עצה זו כדי שלא יהי' צריך לשוברו, וע"ז שפיר השיב הגמ' דאין עושין כבשונות בירושלים, אבל מה שייך להק' וכי עושין אשפתות בעזרה. וע"ש שכ' לחדש בדעת הרמב"ם דאף דדין מריקה ושטיפה צריך להיות בתוך זמן אכילת הקרבן, מ"מ דין שבירת כלי חרס אין צריך להיות בשום זמן מסויים. וא"כ, שפיר יש לפרש המשך הגמ' על דרך זה, דסבר הגמ' דבעצם יכול להשתמש בכלי חרס זו עד שלא יהי' ראוי שוב להשתמשות, ורק אז לשברו. דהיינו, דלפי"ז כל מצות שבירת כלי חרס לא יהי' משום הבליעות שבו, אלא משום גזה"כ דצריך לשוברו, ואפי' אם שוב אין**

ק' לומר דהמצוה נאמרה על סמך הנס, וצ"ע.

(ו) **וכלי שרת דחרס לא עבדינן - הק' הברכת הזבח**, למה לא תי' כן הגמ' לעיל (צה:), כשהק' דאי ס"ד דבישול בלא בלוע לא קפיד, א"כ ליעביד תנור של המקדש מחרס, למה לא תי' כמו כאן, דכלי שרת דחרס לא עבדי, והניח בקו'. וע' **בצאן קדשים** דתי' דנח' תנאים במנחות אם תנור מקדש או לא, וא"כ, לעיל דהגמ' הי' רוצה לומר דאין ראוי לבעיית רמי בר חמא לכ"ע, לא הי' יכול לתרץ דכלי שרת דחרס לא עבדינן, דאי"ז כלי שרת לכ"ע. אבל כאן, דהגמ' הי' רוצה ליישב שי' רב, ורב הא ס"ל כר"י במנחות, דתנור הוי כלי שרת, וא"כ שפיר יכול לתרץ דאין עושין תנור של חרס משום דכלי שרת דחרס לא עבדינן.

(ז) **חומר בהזאה שהזאה ישנה בחטאות החיצונות ובחטאות הפנימיות, וישנה לפני זריקה, משא"כ במו"ש - ע' בחזון איש** (קמא ל"ז, ב') שכ' דמה דממעטינן פנימיות ולפני זריקה, אי"ז אלא ממצות מריקה ושטיפה, אבל אין לבשל בה עד שיגעילנה. ואיכא כמה נפק"מ בזה, למשל אם אינו רוצה עוד לבשל בכלי זה, אם אין מצות מריקה ושטיפה, א"כ אין צריך להגעילה, אבל אם יש מצות מריקה ושטיפה, א"כ אפי' אם אינו רוצה לבשל בה עוד, מ"מ צריך לעשות בה מו"ש. ועוד, אם אין מצות מו"ש, אין צריך לשוטפה, ויוכל להגעילה ע"י נכרי, ושללא בעזרה [ולכאור' לפי מה שהבאנו מהאילת השחר לעיל, דמה שצריך כבשונות בעזרה הוא משום דצריך להוציא הבליעות בעזרה דוקא, א"כ לכאור' גם אם אין מצות מו"ש צריך להגעילה בעזרה, וצ"ע בזה], וביין ובמזוג, ואם בשל בה מקצת אין צריך להגעיל כולה. וע"ע **במקדש דוד** (ל"א, ג', ד"ה ומחבת), דמשמע מדבריו דנח' הראשונים בזה, דהרמב"ם ס"ל דבקדשים ותרומה לא אכפ"ל במה שיש בה בליעות, היכא דליכא גזה"כ דמו"ש, אבל כ' דאיכא חולקים על הרמב"ם, ע"ש.

(ח) **וטעמא מאי - העיר בחק נתן** (בתוד"ה בישל), הא כבר אמר הגמ' דמפעפע כולו, וא"כ למה צריך קרא. עוד העיר, הא אמרי' לקמן דתרומה לא צריך אלא מקום בישול, ואם סברא הוא משום דמפעפע כולו, א"כ מ"ש קדשים ומ"ש תרומה. ותי' דשאלת הגמ' מיירי בהחלק שהוא חוץ לאש (ע"ש שהביא גירסא כזה), ושאלת הגמ' הוא דכיון דהדרך בבישול הוא דמפעפע בכולו (לאפוקי דם דאינו מפעפע), א"כ אולי דהחמיר התורה אפי' שלא במקום האש כלל. אבל מ"מ לזה צריך קרא, וזהו קו' הגמ' וטעמא מאי, והגמ' הביא קרא, וזה אינו נוגע בתרומה, דליכא קרא. וא"כ, נמצא דבתרומה, מה שהוא על האש ודאי צריך הגעלה, משום דמפעפע בכולו, אבל איכא דין מיוחד בקדשים, דאפי' מה שאינו על האש אסור, משום גזה"כ. וע"ע לקמן בזה.

(ט) **הא תרומה לא צריך אלא מקום בישול - ע' בבדק הבית להרא"ה** (בית ד', שער ד', לז: - לח.) שכ' דדין דאם בישל בחלק של הכלי צריך למרוק ולשטוף כל הכלי, דין זה הוא רק בקדשים, אבל לענין תרומה וחולין, אמרי' כבולעו כך פולטו, וכשם שבולע בחלק זה, כן האם הוא מגעיל באותו מקום, יהי' פולט הכל על ידי הגעלה זו. וכן משמע בסוגיין, דמשמע דרק בקדשים אמרי' כן, אבל בתרומה לא. אולם ע' **ברשב"א** שם **במשמרת הבית** דכ' לחלוק על הרא"ה, ולומר דאולי שאני בשר בחלב ותרומה דהתירא בלע, דבבשר בחלב, אפשר דכיון דכבר נחלש טעם הבשר ע"י ההגעלה שבאותו מקום, שוב אין הבשר יכול לחול עליו דין בשר בחלב [וצ"ע סברא זו], וכן בתרומה, דמצינו דמותר לבטל תרומה לכתחלה באיזה אופנים, א"כ בכה"ג י"ל דאין צריך להגעיל אלא מקום הבישול, משא"כ בשאר איסורים כנבלה, נראה דאם בישל בחלק שלו צריך להגעיל כולו.

(י) **בישל מתחלת הרגל יבשל בו כל הרגל - ע' באילת השחר** שכ' דלפי מה שביאר הגמ' טעם של ר' טרפון, דמה שיכול

לבשל בו כל הרגל הוא משום דכל יום
נעשה גיעול לחבירו, א"כ אין חילוק בין
יו"ט לשאר ימות השנה, דכל שמבשל
בכל יום נעשה כל יום גיעול לחבירו
(אולם ע' מש"כ בפיה"מ להרמב"ם,
דמשמע דדין ביו"ט דוקא הוא).